

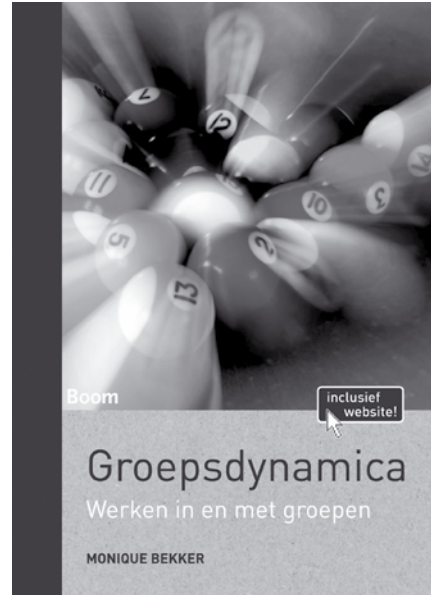
Een leerboek voor het hbo

'Inclusief website!' staat er op de omslag van het leerboek dat sociaal-psycholoog en arbeids- en organisatie-psycholoog Monique Bekker schreef. De website bevat onder meer de antwoorden op de opdrachten die aan het einde van elk hoofdstuk gegeven worden en een oefentoets. Het boek is mooi vormgegeven, met icoontjes die markeren waar een casus, een voorbeeld of een opdracht staat. We bekijken wat studenten kunnen leren uit dit boek.

Groepsdynamica. Werken in en met groepen

Monique Bekker
Boom, 2016
Aantal pagina's: 221
Paperback: € 37,50, e-book: € 26,-

Door **Arnout ter Haar**

Het boek is bedoeld als leerboek voor het hbo op het gebied van gezondheidszorg, onderwijs, toegepaste psychologie en welzijn. Dat komt tot uitdrukking in helder taalgebruik en casuïstiek die verwijst naar situaties die bijvoorbeeld verpleegkundigen, leerkrachten of begeleiders in de gehandicaptenzorg tegen kunnen komen.

In hoofdstuk 1 komt wat inleidende informatie over groepen en groepsdynamica aan bod, gevolgd door een uitleg over de opzet van het boek. De lezer (student) wordt direct aange-

sproken. 'Groepsdynamica gaat – simpel gezegd – over niets anders dan de veranderingen die plaatsvinden tussen groepsleden en hoe zij hierop reageren. Het gaat ook over de interactie tussen mensen. [...] Het maakt ook uit of je voor of in de groep staat. [...] Dit boek gaat ook over jouw rol in de groep. Je moet weten wanneer je vooroordelen je in de weg zitten, wanneer je beter kunt ingrijpen dan afwachten of wanneer je moet overgaan tot het inzetten van leidend of niet leidend gedrag' (p.17).

Informatief én praktisch

'Groepslid of groepsbegeleider?' is de titel van hoofdstuk 2, dat vooral gaat over het verkennen van eigen patronen en vaardigheden. Het behandelt thema's als de structuur van een groep, rollen, normen en status, groepsdoelen, cohesie en groepsfasen (*forming, storming, norming, performing en adjourning*), aspecten die een rol spelen als je bij een groep wilt horen, sociale uitsluiting, aanpassing en beïnvloeding, om vervolgens stil te staan bij het aspect van jezelf leren kennen in relatie tot groepen, als groepslid of als groepsbegeleider. Bekker gaat uitgebreid in op het groepsontwikkelingsmodel van Schutz, waarbij basisbehoeften in groepen zoals inclusie, controle en affectie in een cyclisch geheel op elkaar inwerken. Deze drie fasen worden in de volgende hoofdstukken verder uitgewerkt. Ook Levines fasenmodel komt aan bod, evenals het kernkwadrantenmodel en het Johariraam. Steeds illustreert Bekker aan de hand van voorbeelden en casuïstiek hoe je dergelijke modellen zou kunnen inzetten om jezelf, de groep en jezelf in of voor de groep beter te leren begrijpen. In hoofdstuk 3 gaat over het ontstaan van

een groep, en dan met name de inclusiefase uit het eerdergenoemde model van Schultz. Vragen die je jezelf als groepslid kunt stellen (hoor ik bij deze groep en wil ik er wel bij horen) maar ook vragen die je als groepsleider kan stellen (wie is veel aan het woord, wie is er stil, wie gaat naast wie zitten) komen aan bod, net als normen en waarden, conformisme, de eerste indruk van de groep, maar ook meer praktische zaken als een kennismakingsoefening of welke kleding je aantrekt op een nieuwe werkplek. Ook put Bekker uit het domein van de sociale psychologie (modelling, sociale vergelijking, halo-effect, stereotypering). Als bedreigingen voor de inclusiefase van een groep noemt ze zondebok, zwarte schaap en pesten.

De controlefase (de groep in beweging/op zoek naar stabiliteit) is het onderwerp van hoofdstuk 4. Het gaat onder meer over De roos van Leary om interactiepatronen in een groep te illustreren, en zet verschillende leiderschapstheorieën uiteen (theorieën gericht op karaktereigenschappen, op gedrag, situationele theorieën, contingentie-theorieën en uitwisselingstheorieën). Vervolgens stipt Bekker leiderschapsfenomenen aan als charisma en authenticiteit, transformationeel, informeel of zakelijk leiderschap en conflicten en weerstand in groepen. Hoofdstuk 5 beslaat de derde component van Schultz' theorie: affectie. 'Naarmate de groep zich verder ontwikkelt, gaan de meeste groepen beter samenwerken en zich ook prettiger voelen als groep. De woorden *wij* en *ons* worden vaker gebruikt. [...] Toch kunnen in de affectiefase knelpunten ontstaan' (p.159). Als het te gezellig en te close wordt, kunnen grenzen tussen leider en groep vervagen en kan de productiviteit van een groep

afnemen. Dan is het belangrijk om feedback te kunnen geven. Bekker geeft een aantal tips hoe feedback op een adequate manier te geven, zowel op individueel als op groepsniveau. Ook bespreekt ze samenwerken en vertrouwen herstellen, evenals de gevaren van groepsdenken en hoe een groep succesvol kan zijn. In dat kader worden ook de teamrollen van Belbin genoemd.

Het boek eindigt met een hoofdstuk over hoe een succesvolle groep te blijven (hoofdstuk 6). Een groep zal altijd hard moeten werken om succesvol te blijven, en als de groepssamenstelling verandert, zal je in de groep ook weer te maken krijgen met de inclusiefase, de controlefase en de affectiefase. Bekker bespreekt hier thema's uit de sociale psychologie zoals sociaal leren en de attributietheorie. Met behulp van sociogrammen kan de communicatie, rolvorming en de interactie in een groep in kaart gebracht worden. Tot slot wordt kort wat vermeld over thera-

piegroepen, zelfhulpgroepen, leefgroepen voor jongeren, teamcoaching en eisen die aan groepsbegeleiders gesteld mogen worden.

Verwijzing

Het boek is vlot geschreven en derhalve prettig leesbaar, en sluit qua diepgang en taalgebruik goed aan bij de doelgroep van hbo-studenten. Het geeft op een toegankelijke manier een inkijk in de complexe wereld van de groepsdynamica en doet dat ook in voldoende mate voor situaties waar leerkrachten, sociotherapeuten en verpleegkundigen mee te maken kunnen krijgen. Wat in een herdruk of in aanvulling op de website wellicht nog overwogen zou kunnen worden, is een verwijzing naar de opleiding tot groepswerker-NVGP, voor diegenen die zich verder willen verdiepen en bekwamen in de theorie en praktijk van de groepsdynamica.